

METODY PRÁCE S LITERÁRNÍM TEXTEM / 3

Věra Vykoukalová
vera.vykoukalova@tul.cz

RWCT

Reading & Writing for Critical Thinking, tj.

Čtením a psaním ke kritickému myšlení

Metody KM rozvíjející čtenářství a čten. gram.

(O. Hausenblas, H. Košťálová)

V 1. semináři jsme poznali:

1. Čtení s otázkami
2. Čtení s předvídáním
3. Čtení s tabulkou předpovědí
4. Skládankové čtení
5. Skládankové učení
6. Metoda Kostka
7. Metoda klíčových slov
8. Řízené čtení a myšlení

Ve 2. semináři jsme poznali:

10. I.N.S.E.R.T.*

11. Podvojný deník
12. Grafická schémata
13. Literární dopisy
14. Dílna čtení

15. Poslední slovo patří mně
16. Literární kroužky
17. Debata s autorem
18. Čtenářské portfolio
19. Tvorba vlastní knížky
20. QAR (Question answer relationship)

*Interactive noting system for effective reading and thinking

11. Poslední slovo patří mně

- Žáci čtou samostatně společný text a mají za úkol: **a) vybrat část textu, která je něčím zaujala, (b) k němu napsat osobní komentář.**
- Učitel vyzve jednoho z žáků, aby přečetl svůj zapsaný/zatržený úryvek.
- Když žák vybraný citát přečte, žádá učitel ostatní, aby se k němu vyjádřili, komentovali ho, hledali důvody, **proč jejich spolužák vybral právě tuto část textu, čím pro něj byla lákavá** . *Diskutující tedy neříkají, co si o úryvku myslí oni sami, nýbrž hledají důvody, proč si tento úryvek vybral „navrhovatel“.*
- **Vybírající žák se ale do průběhu diskuse nesmí zapojit**, protože jemu patří až poslední slovo, tj. své poznámky k citátu přečte/sdělí až nakonec.

11. Poslední slovo patří mně

- Žáci čtou samostatně společný text a mají za úkol: **a) vybrat část textu, která je něčím zaujala, (b) k němu napsat osobní komentář.**
- Učitel vyzve žáky, aby vybrali úryvek. **Je dobré, když žáci své domněnky formulují směrem k vybírajícímu žáku, dívají se při tom na něj: „Karle, myslím si, že sis tento úryvek vybral proto, že...“**
- Když žák vyjádřil, proč právě tuto část vybral, učitel mu položí otázku: *„Kdy neříkají, co si o úryvku myslí oni sami, nýbrž hledají důvody, proč si tento úryvek vybral „navrhovatel“.“*
- Vybírající žák se ale do průběhu diskuse nesmí zapojit, protože jemu patří až poslední slovo, tj. své poznámky k citátu přečte/sdělí až nakonec.

10. Literární kroužky

- Žáci ve skupině samostatně zpracovávají každý svůj úkol k textu (pro skupinu nebo pro jednotlivce) podle role, kterou si vybrali z nabídky, např. výběrčí úryvků, vykladač slov, ilustrátor, vedoucí diskuse, analyzátor chování postavy (kladné či záporné) atd.
- Po samostatném vypracování úkolu se skupina / celá třída sejde a diskutuje dle vypracovaných úloh.

10. Literární kroužky

Hledač citací	Vyhledává v textu několik promluv, kt. považuje za důležité, přečte je nahlas celé skupině a výběr zdůvodní. Nemusí se jednat o citace, může vybrat podle sebe zajímavé pasáže.
Spojovatel	Hledá spojitost mezi textem/filmem a vnějším světem, tedy nejen dnešní dobou.
Tazatel	Vypracuje seznam otázek pro spolužáky (v rámci skupiny nebo třídy). Má-li čas, může připravit test.
Dohlížitel	Pomáhá ostatním zhostit se dobře úkolu v rámci skupiny - dohlíží na to, aby se drželi tématu, hovořili jeden po druhém, živě spolupracovali a nepřekročili stanovené mantinely.
Badatel	Zjistí informace o tématech, kt, se k textu/filmu vážou. Případně je učitel doplní k charakteristice postav, aby je měl žák také neustále na očích.
Vykladač postav	Pečlivě se zamýšlí nad postavami a diskutuje o nich s ostatními.
Stopař	Sleduje pohyb postav z jednoho místa na druhé + já z něj dělám i stopkaře - sleduje čas vymezený na práci.
Hledač slov	Vyhledává v textu/filmu zajímavá, nejasná, důležitá či nová slova, upozorní na ně ostatní a diskutují o nich. Vhodný je zápis těchto slov.
Ilustrátor	Nakreslí obrázky důležitých postav/klíčových slov/úkazů (nutno upravit charakteristiku role podle vašeho předmětu, takže může např. kreslit horninový cyklus). Poté diskutuje s ostatními.
Zpravodaj	Na konci diskuze podá učiteli nebo celé třídě zprávu o tom, jak diskuze proběhla. U starších žáků může přidat shrnutí, zhodnocení

jedna
z nejobtížnějších
metod

4. Debata s autorem (QtA)

Žáci zkoumají, **co se jim autor** - podle toho, jak je text napsán - **snaží říct**, proč to chce říct a **jak to vyjádřil**.

- Učí vnímat rozdíl mezi tím, jak si žák sám vysvětluje slova, motivy, situace a události v textu a jak význam vyplývá z celkové výstavby textu („co asi právě tímhle vzhledem k celku náš autor sledoval“).
- *Metoda je vhodná při čtení společného textu, ve fázi při čtení i po čtení.*

jedna z nejobtížnějších metod

4. Debata s autorem (QtA)

QtA otázky

- ✓ Co mi autor sděluje? Co je cílem?
- ✓ Co autor předpokládá, že už vím?
- ✓ Co je podle autora zjevně nejdůležitější? Jak to naznačuje?
- ✓ Jaké používá prostředky?
- ✓ Proč si myslím, že autor tuto informaci sděluje právě teď (popř. v tomto úseku textu)?

MÁ ZPRÁVA O KNIZE

NAKRESLI PŘEDNÍ STRANU KNIHY

JMÉNO

NÁZEV TVOJÍ KNIHY

AUTOR

ILUSTRÁTOR

POSTAVY
MOJE OBLÍBENÁ POSTAVA

PROSTŘEDÍ
JEDNO MÍSTO, KDE SE PŘÍBĚH ODEHRÁVÁ

4 SLOVA, CO POPÍŠÍ TUTO POSTAVU

4 SLOVA, KTERÁ POPÍŠÍ TOTO MÍSTO

1.

2.

3.

4.

PRŮBĚH

ZAČÁTEK

STŘED

KONEC

TATO KNIHA BYLA:

- ÚCHVATNÁ
- DOCELA DOBRÁ
- FASN
- NIC TON
- NEUŽILÁ SE MI!

MOJE OBLÍBENÁ PŘÍHODA

19. Čtenářské portfolio

ČTENÁŘSKÁ KARTA

Jméno: Sarka

Co rád(a) čtu: adventní příběhy

Oblíbené místo na čtení: u mě, u dědy, u prababi

Knihy: a) si půjčuji v knihovně
b) mám doma
c) si půjčuji i mám doma

Doma si čtu (čteme) před spaním: ano ne

tohle jsem já ☺

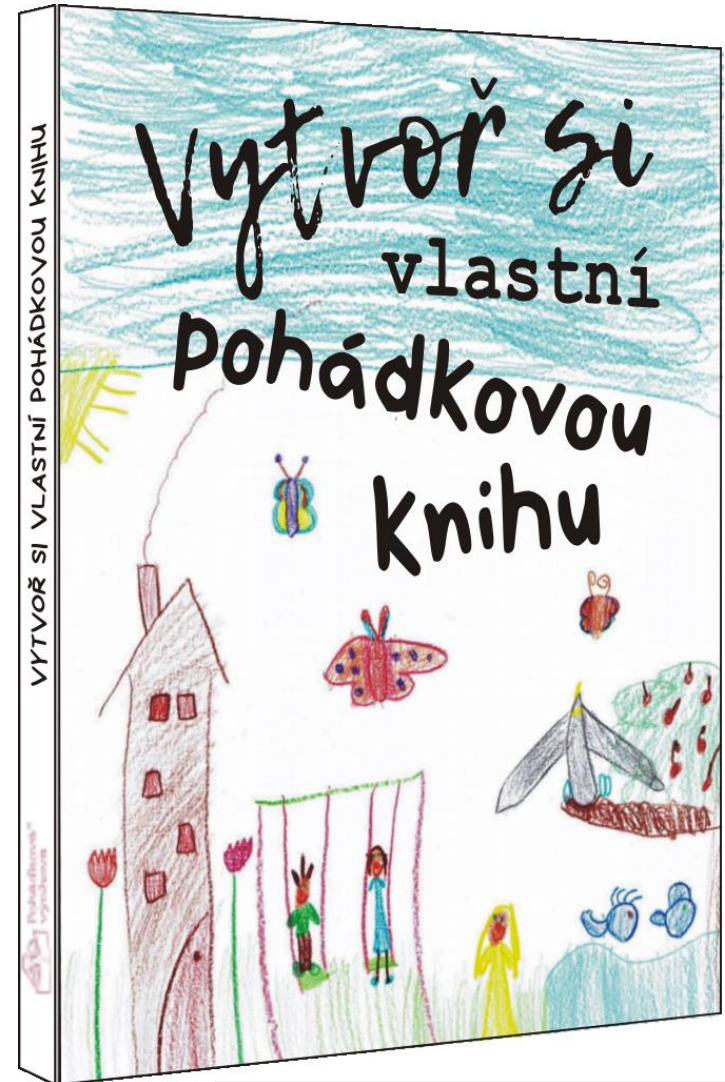
„Kniha je jako zahrada, kterou nosíš v kapse.“
(latinské přísloví)

19. Čtenářské portfolio

- Portfolio napomáhá žáku k efektivnímu učení, ke sledování vlastního úsilí a pokroku v učení, ke spolupodílení se na plánování dalšího učení a rozvoje vlastní osobnosti.
- Žákovské portfolio umožňuje dokumentovat a integrovat dosavadní vědomosti a dovednosti a jejich rozvoj.
- Výběrem a obhajobou svých nejúspěšnějších prací žákovi umožňuje spolupodílet se na hodnocení.

17. Tvorba vlastní knížky

- Vytvářením vlastních knih se žák učí sám nebo ve skupině poznávat důležitost **formální organizace knihy**.
- Zvyká si vnímat a do svého porozumění zapojit i obálku s titulem, titulní stranu, ilustrace, doprovodné materiály, členění textu, grafickou úpravu stránky atd.
- Aktivita učí **autorské zodpovědnosti** a tím i respektu k autorskému záměru a sdělení druhých lidí.

12. QAR (Question answer relationship)

- Metoda vhodná **při četbě společného textu**.
- Žáci se učí pokládat otázky, které zkoumají nejen doslovné porozumění větám a slovům, ale i **souvislosti nevyřčené**, buď naznačené jen mezi řádky nebo i jdoucí vně textu – k jiným textům nebo k osobní zkušenosti čtenáře.
- Metoda posiluje žákovu důvěru v to, že se dobere smyslu textu i jeho významu pro sebe sama.

PCGR / ČTENÁŘSKÁ GRAMOTNOST VE VÝUCE ČJ A LITERATURY

Děkuji za pozornost

Věra Vykoukalová
vera.vykoukalova@tul.cz